

การนำวิธีการใกล้เคียงระดับข้อพิพาท มาใช้ในศาลปกครอง

นายสยาม วัฒนะมงคลรักษ์

ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

* เนื้อหาการนำเสนอส่วนสำคัญมาจากเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง “การนำกระบวนการใกล้เคียงระดับข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง” โดย ท่านบุญอนันต์ วรรณพานิชย์ ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ณ โรงแรม ทีเค. พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หมายถึง

- ▣ การระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยดำเนินการ เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี
- ▣ หลักการสำคัญ คือ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องมีคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปที่สมัครใจเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยและเจรจาตกลงกัน โดยมีคนกลางเข้ามาเป็นผู้ช่วยเหลือ เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” จะมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และหาแนวทางในการยุติข้อพิพาทเพื่อให้คู่กรณีตกลงกันได้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใกล้เคียงข้อพิพาท

▣ ในปัจจุบัน มีจำนวน ๒ ฉบับ คือ

๑. พระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ (การใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญา)

๒. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๖๒ (การใกล้เคียงข้อพิพาททางปกครอง)

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ (การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญา)

- ▣ เป็นการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญามา กำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อจัดระบบการไกล่เกลี่ยของหน่วยงานของรัฐหรือศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ซึ่งมีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ดูแลเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และใช้เป็นเครื่องมือในการไกล่เกลี่ย ยุติหรือระงับข้อพิพาทคดีก่อนฟ้องศาล

การไต่ถามซื้อขายพิพาททางปกครอง หรือ
การไต่ถามซื้อขายพิพาทในคดีปกครอง
คือ อะไร??

การไกล่เกลี่ย

- ▣ วิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution : ADR) ที่มีคนกลาง แบ่งเป็น
 - การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation)
 - การประนอมข้อพิพาท (Conciliation)

การศึกษาเกี่ยวกับการนำเอาวิธีการใกล้เคียงข้อพิพาท มาใช้ในศาลปกครอง

- ▣ ศาลปกครอง จัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔
- ▣ วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน) ๒๕๔๕
ตีพิมพ์บทความ เรื่อง ข้อตกลงว่าด้วยอนุญาโตตุลาการในคดีพิพาททาง
ปกครองตามกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดย ดร.มานิตย์
วงศ์เสรี ตุลาการศาลปกครอง
- ▣ วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม) ๒๕๕๔
ตีพิมพ์บทความ เรื่อง การใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครอง : สหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนี โดย นางสาววรรัตน์ ไคขุนทด

พัฒนาการของการศึกษาเกี่ยวกับการนำเอาวิธีการไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในศาลปกครอง (ต่อ)

- ▣ วารสารวิชาการศาลปกครอง ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน) ๒๕๕๕ ตีพิมพ์บทความทางวิชาการ เรื่อง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองจากประสบการณ์ของฝรั่งเศส เยอรมนี และออสเตรเลีย สูศาลปกครองไทย โดยนางสาวนาตาชา วศินดิลก
- ▣ การศึกษาดูงานของคณะตุลาการศาลปกครอง ตามโครงการสัมมนาการศึกษาเปรียบเทียบด้านกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ และปี พ.ศ. ๒๕๕๗
- ▣ พ.ศ. ๒๕๕๘ เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การนำวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในศาลปกครองของประเทศไทย จัดทำโดย ดร.บุญอนันต์ วรรณพานิชย์ ตุลาการศาลปกครอง ตามหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๑๙

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางปกครอง

- ▣ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๖๒
- ▣ ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒

หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฯ

- โดยที่การใกล้เคียงข้อพิพาทเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คู่กรณีมีทางเลือกในการระงับข้อพิพาททางปกครองได้อีกทางหนึ่ง สมควรเพิ่มบทบัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครองภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง หมายถึง

- ▣ วิธีระงับข้อพิพาทในชั้นศาล : มีการฟ้องคดีต่อศาล และศาลรับคำฟ้องไว้พิจารณาแล้ว (มาตรา ๖๖/๒ + ข้อ ๑๓)
- ▣ ด้วยความสมัครใจของคู่กรณี : ตลอดการไกล่เกลี่ย (มาตรา ๖๖/๔ + ข้อ ๗)
- ▣ โดยผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นกลาง : ตุลาการศาลปกครองทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย (มาตรา ๖๖/๖ + ข้อ ๑๐)
- ▣ ภายใต้กรอบของกฎหมาย : การไกล่เกลี่ยและผลของการไกล่เกลี่ยต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายเสมอ (มาตรา ๖๖/๓)

ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทได้ในคดีประเภทใดบ้าง?

คดีละเลยต่อหน้าที่หรือล่าช้า

คดีละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่น

คดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

คดีพิพาทอื่นๆ (ตามที่ที่ประชุมใหญ่ฯ พิจารณากำหนด)

กรณีที่ไม่ให้ใกล้เคียง

อันมีเหตุมาจากการขัดหรือแย้งต่อหลักความชอบด้วยกฎหมาย

อันมีเหตุผลมาจากสภาพของเรื่อง

เมื่อพิจารณาจากผลกระทบ

อันมีเหตุผลมาจากลักษณะของการกระทำที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี

ลักษณะต้องห้ามอื่น ๆ ตามที่ที่ประชุมใหญ่ฯ กำหนด

ไกล่เกลี่ยกันอย่างไร ?

ไม่เคร่งครัดในรูปแบบหรือพิธีการ

(ข้อ ๑๑)

(ไม่ใช่กระบวนการพิจารณา)

รวดเร็วและต่อเนื่อง

(ข้อ ๙)

(ภายในเวลา ๙๐ วัน)

การกลั่นกรองให้เกิดความมั่นใจและ
ถูกต้อง

(ข้อ ๓๒)

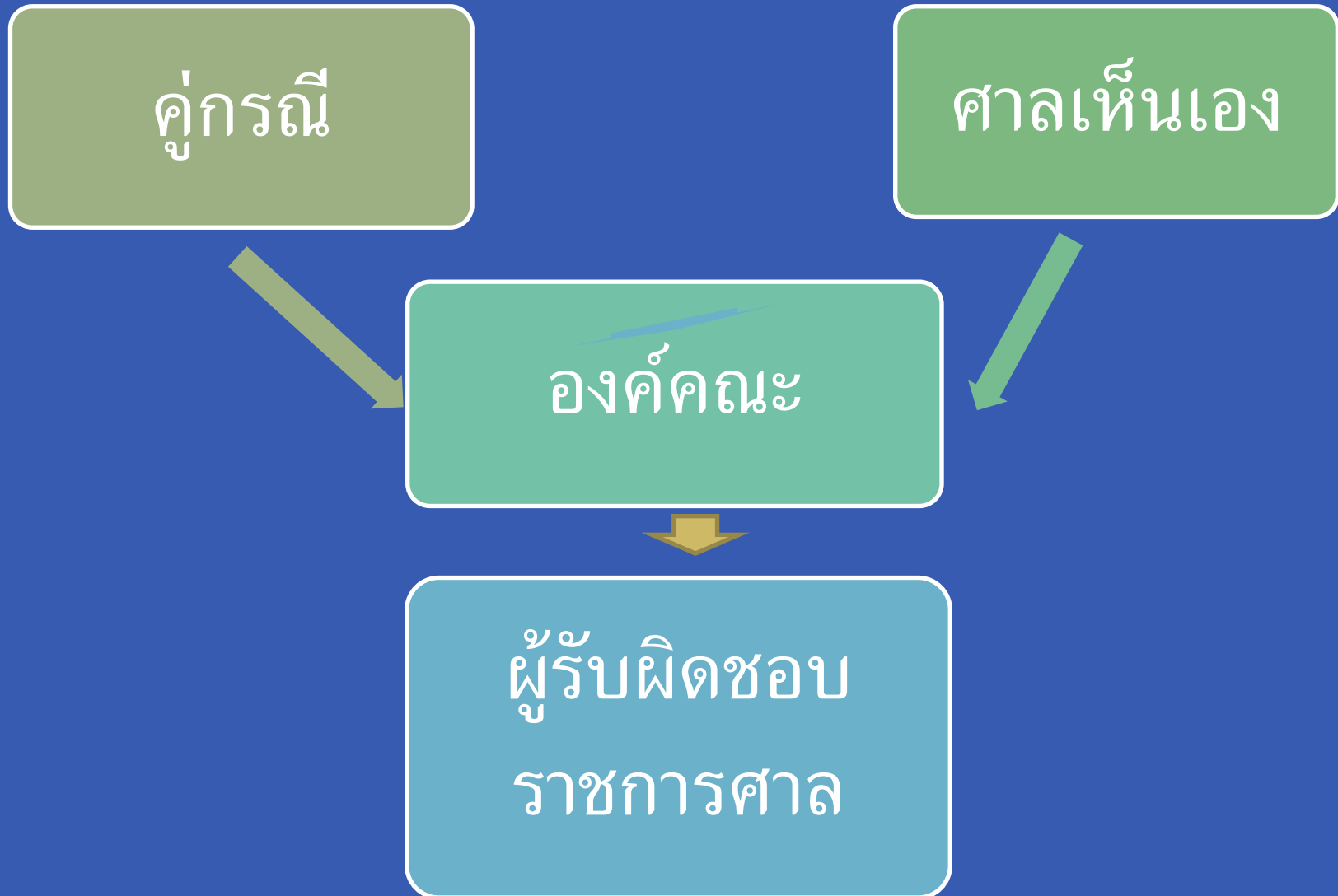
(องค์คณะกลั่นกรองผลการไกล่เกลี่ย)

การกระทำในกระบวนการไกล่เกลี่ยไม่อาจ
อุทธรณ์ได้

(มาตรา ๖๖/๑๑)

(ห้ามอุทธรณ์คำ พพช.ตามผลการไกล่เกลี่ย)

การริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การริเริ่มโดยคู่กรณี

- ▣ ลักษณะต่าง ๆ ของการริเริ่ม
 - คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำขอ
 - คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำขอ และยื่นหลักฐานแสดงความตกลงหรือยินยอมของคู่กรณีอื่น
 - คู่กรณีที่พิพาทยื่นคำขอร่วมกัน
 - คู่กรณีที่พิพาทยื่นคำขอร่วมกัน และยื่นหลักฐานแสดงความตกลงหรือยินยอมของคู่กรณีอื่น

การริเริ่มโดยคู่กรณี (ต่อ)

- ▣ ระยะเวลาที่อาจารย์เริ่มขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท : นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาล จนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง (ข้อ ๑๒)
- ▣ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบของคำขอ : คู่กรณีที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจารย์เริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยยื่นคำขอต่อศาลนั้นเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้... (ข้อ ๑๒) หมายถึงยื่นเป็นคำขอต่างหาก

การเริ่มต้นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ผู้รับผิดชอบราชการศาล

เห็นชอบ ให้ไกล่เกลี่ย

แต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย

(ตุลาการศาลปกครอง ซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในสำนวนคดีนั้น)

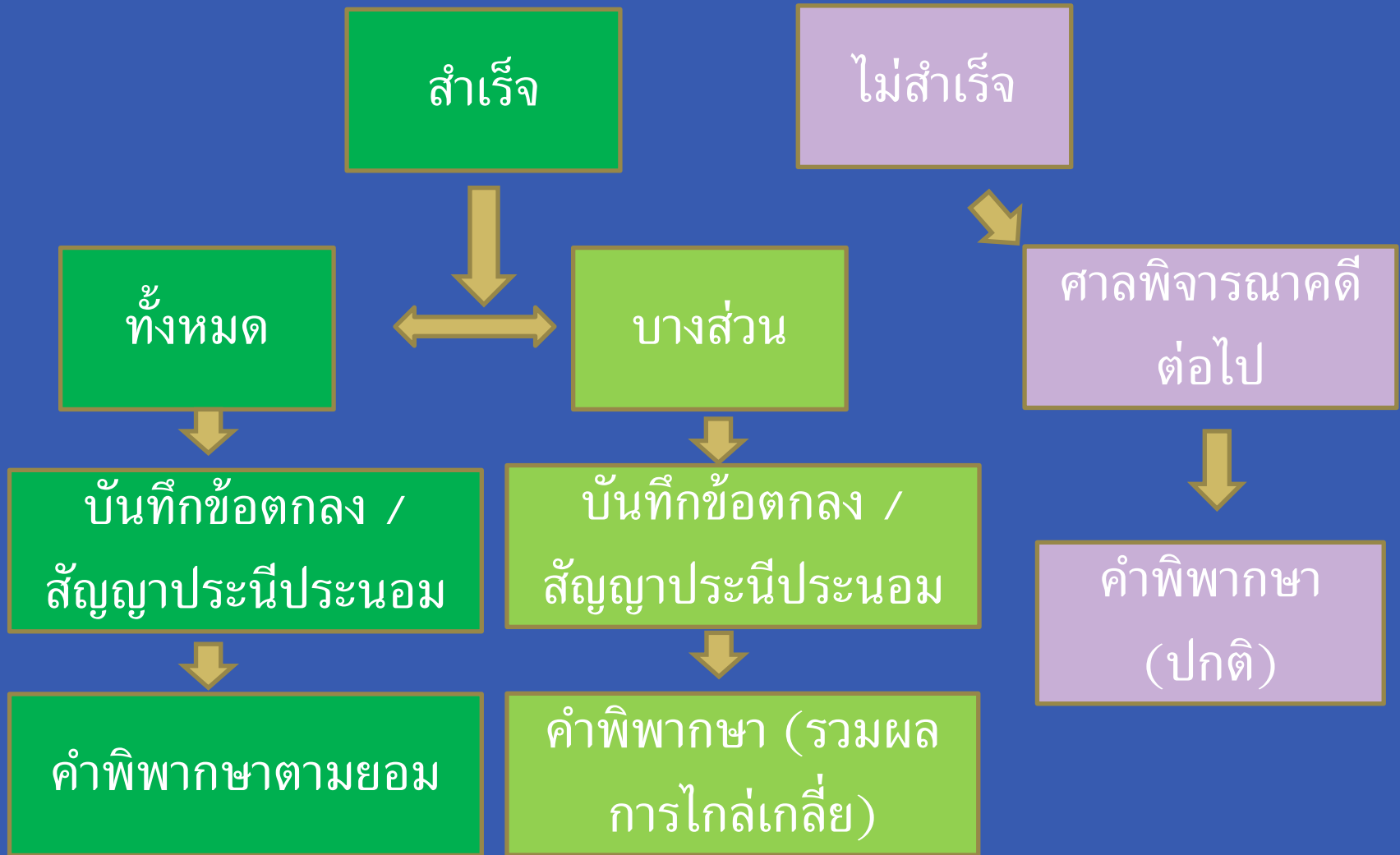
การดำเนินการไกล่เกลี่ย

เตรียมแนวทาง ขั้นตอน และระยะเวลา
(ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท)

ประชุมไกล่เกลี่ย

ผลการใกล้เคียงข้อพิพาท

การดำเนินการไกล่เกลี่ย : ผู้ไกล่เกลี่ย

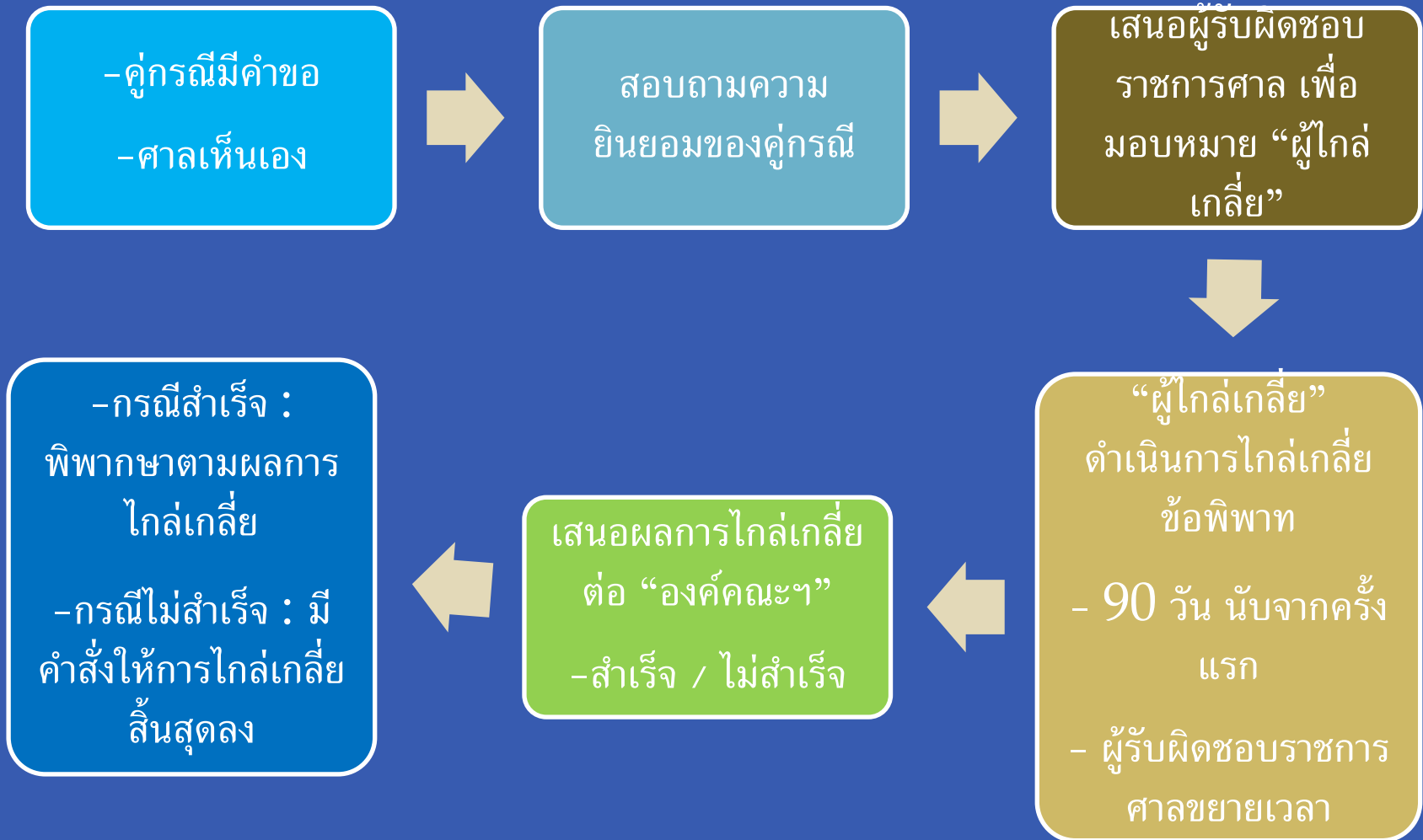
- ▣ ขั้นตอนที่ ๑ เริ่มกระบวนการและทำความตกลงร่วมกัน
- ▣ ขั้นตอนที่ ๒ การแสวงหาและรวบรวมประเด็นพิพาท
- ▣ ขั้นตอนที่ ๓ การค้นหาความต้องการของคู่กรณี
- ▣ ขั้นตอนที่ ๔ การแสวงหาทางเลือก
- ▣ ขั้นตอนที่ ๕ เสร็จต่อรอง
- ▣ ขั้นตอนที่ ๖ จัดทำข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ

*หมายเหตุ -ขั้นตอนที่ ๔ ถึงขั้นตอนที่ ๖ ทำไปพร้อมกันได้

-ภายในระยะเวลา ๙๐ วัน นับจากไกล่เกลี่ยครั้งแรก หากไม่

ทัน ให้ขอขยายเวลาจากผู้รับผิดชอบราชการศาล

สรุปขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เพราะเหตุใด ศาลปกครองจึงนำวิธีการไกล่เกลี่ย
ระงับข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง

เนื่องจาก

มีวิธีการที่เรียบง่าย

ระยะเวลารวดเร็วและชัดเจน

ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของคู่กรณี

ให้ผลบังคับทางกฎหมายได้จริง

รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณี

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง
มีหลักการสำคัญอย่างไร?

หลักการสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

๑. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย

๒. ความสมัครใจของคู่กรณี

๓. ความไว้วางใจของคู่กรณี

๔. ความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๕. ความมีประสิทธิภาพของการพิจารณาคดี และการบริหารจัดการคดี

๑. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายใต้หลักความชอบด้วย กฎหมาย

สาระสำคัญของหลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality) ใน
กฎหมายปกครอง

- หน้าที่ที่ต้องกระทำให้ “สอดคล้อง” ต่อกฎหมาย
- หน้าที่ที่ต้องริเริ่มการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

การจัดระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองเพื่อให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วย
กฎหมาย

- การมีกฎหมายรับรองกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองอย่างชัดเจน
- การกำหนดหลักการรองรับให้ฝ่ายปกครองพร้อมที่จะเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- การให้ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีผลบังคับทางกฎหมายโดย “คำพิพากษา” ของศาล
- การมีบทบัญญัติที่กำหนดกรอบของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย
- การกำหนดกลไกถ่วงดุลเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย

การมีกฎหมายรับรองอย่างชัดเจน

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562 เพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน 12 มาตรา

ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งมีบทบัญญัติ จำนวน 34 ข้อ

การกำหนดหลักการรองรับให้ฝ่ายปกครอง เข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้

- **มาตรา 66/2 วรรคหนึ่ง** ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ดังนี้
 - (๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร (**มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (2)**)
 - (๒) คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (**มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3)**)
 - (๓) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง (**มาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4)**)
 - (๔) คดีพิพาทอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด
- **วรรคสอง** ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งเป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคู่กรณี ต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังหรือหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลตามกฎหมายด้วยก็ได้

การให้ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีผลบังคับทางกฎหมาย โดย “คำพิพากษา” ของศาล

- **มาตรา 66/10** ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองสำเร็จและทำให้ประเด็นแห่งคดี **เสร็จสิ้นไปทั้งหมด** ให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาไปตามนั้น หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททำให้คดี **เสร็จสิ้นไปบางส่วน** ให้ศาลจดยางงานแสดงข้อความแห่งข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหล่านั้นไว้ แล้วให้ศาลพิจารณาประเด็นข้อพิพาทที่ตกลงกันไม่ได้ต่อไป และ นำมารวมพิพากษากับข้อพิพาทที่ตกลงกันได้ไปในคราวเดียวกัน

การให้ผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีผลบังคับ ทางกฎหมาย โดย “คำพิพากษา” ของศาล (ต่อ)

- **ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 32 วรรคหนึ่ง** ให้องค์คณะพิจารณาผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่กรณี หากองค์คณะเห็นว่า**ไม่มีลักษณะต้องห้าม**มิให้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือมีคู่กรณี**ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล** หรือผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการ**ละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย**อันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นกรณี que การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จ และทำให้ประเด็นแห่งคดี**เสร็จสิ้นไปทั้งหมด** ให้องค์คณะมีคำพิพากษาไปตามนั้นโดยเร็ว
- **วรรคสอง** ในกรณีที่องค์คณะเห็นว่าผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่กรณี**ถูกต้องตามวรรคหนึ่ง** และเป็นกรณีที่ทำให้คดี**เสร็จสิ้นไปบางส่วน** ให้องค์คณะจดยางานแสดงข้อความแห่งข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ แล้วให้พิจารณาประเด็นข้อพิพาทที่ตกลงกันไม่ได้ต่อไป และนำมารวมพิพากษากับข้อพิพาทที่ ตกลงกันได้ไปในคราวเดียวกัน

การมีบทบัญญัติที่กำหนดกรอบของการใกล้เคียงข้อพิพาทเพื่อให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย

- **มาตรา 66/3** ห้ามมิให้มีการใกล้เคียงข้อพิพาทในกรณีที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้
 - (๑) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่เป็นการฝ่าฝืนหรือต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย
 - (๒) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
 - (๓) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่มีผลกระทบต่อสถานะของบุคคลหรือมีผลกระทบในทางเสียหาย ต่อประโยชน์สาธารณะ
 - (๔) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อการบังคับใช้กฎหมาย
 - (๕) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่อยู่นอกเหนือสิทธิอำนาจหน้าที่หรือความสามารถของคู่กรณี
 - (๖) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ตามมาตรา ๑๑ (๑)
 - (๗) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่เกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทที่กฎหมาย กำหนดให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด
 - (๘) การใกล้เคียงข้อพิพาทที่มีลักษณะอื่นตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการใน ศาลปกครองสูงสุด

เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติ

- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คู่กรณีมีทางเลือกในการระงับข้อพิพาททางปกครองได้อีกทางหนึ่ง สมควรเพิ่มบทบัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง **ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย** เพื่อให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยความสมัครใจของคู่กรณีและรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไป โดยชอบด้วยกฎหมาย

- ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562
 - ข้อ 13
 - ข้อ 14
 - ข้อ 15
 - ข้อ 32
 - ข้อ 33

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไปโดยชอบ ด้วยกฎหมาย : ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 13

- **ข้อ 13 วรรคหนึ่ง** เมื่อได้รับคำขอตามข้อ 12 แล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนตรวจสำนวน และคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้าเห็นว่าเป็นคดีที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เป็นกรณีที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเป็นกรณีที่ศาลรับไว้พิจารณาแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวน แจ้งคู่กรณีอื่นที่ไม่ได้ร่วมกันยื่นคำขอตามข้อ 12 ทราบ และให้แจ้งความประสงค์หรือยืนยันความประสงค์แล้วแต่กรณีเป็นหนังสือที่แสดงความตกลงหรือยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่ ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- **วรรคสอง** เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนได้รับหนังสือแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่ง หรือเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนเสนอองค์คณะเพื่อพิจารณาต่อไปโดยเร็ว

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไปโดยชอบ ด้วยกฎหมาย : ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 14

- **ข้อ 14 วรรคหนึ่ง** ให้องค์คณะตรวจสอบจำนวนและคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้าเห็นว่า เป็นคดีที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เป็นกรณีที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งมีคู่กรณีพิพาทกันมากกว่าหนึ่งฝ่ายได้แสดงความตกลงหรือยินยอม ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และองค์คณะเห็นสมควรให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้องค์คณะ เสนอผู้รับผิดชอบราชการศาล เพื่อพิจารณาต่อไปโดยเร็ว
- **วรรคสอง** ในกรณีที่องค์คณะเห็นว่าคดีที่ขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นไม่เป็นคดีที่ศาลมี อำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ หรือเป็นคดีที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือไม่ มีคู่กรณีฝ่ายอื่นแสดงความตกลงหรือยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือองค์คณะไม่ เห็นสมควรให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้องค์คณะมีคำสั่งไม่รับคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อ พิพาท

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไป
โดยชอบด้วยกฎหมาย : ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 15

- **ข้อ 15** เมื่อผู้รับผิดชอบราชการศาลได้ตรวจสำนวนและคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วว่า เป็นคดีที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นว่า เป็นกรณีที่สมควรให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลเห็นชอบให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แล้วแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสำนวนคดีนั้น ในการนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลตั้งสำนวนไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแยกต่างหากจากสำนวนคดีนั้น

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไปโดยชอบด้วย
กฎหมาย : ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 32

- **ข้อ 32 วรรคหนึ่ง** ให้องค์คณะพิจารณาผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบันทึกข้อตกลง หรือสัญญา ประนีประนอมยอมความของคู่กรณี หากองค์คณะเห็นว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือมีคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล หรือผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นกรณีที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จและทำให้ประเด็นแห่งคดีเสร็จสิ้นไปทั้งหมด ให้องค์คณะมีคำพิพากษาไปตามนั้นโดยเร็ว
- **วรรคสอง** ในกรณีที่องค์คณะเห็นว่าผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามบันทึกข้อตกลงหรือสัญญา ประนีประนอมยอมความของคู่กรณีถูกต้องตามวรรคหนึ่ง และเป็นกรณีที่ทำให้คดีเสร็จสิ้นไปบางส่วน ให้องค์คณะจดรายงานแสดงข้อความแห่งข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไว้ แล้วให้พิจารณาประเด็นข้อพิพาทที่ตกลงกันไม่ได้ต่อไป และนำมารวมพิพากษากับข้อพิพาทที่ตกลงกันได้ไปในคราวเดียวกัน

การกำหนดกลไกกลั่นกรองเพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นไป
โดยชอบด้วยกฎหมาย : ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 33

- **ข้อ 33 วรรคหนึ่ง** ในกรณีที่องค์คณะเห็นว่าผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม
บันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่กรณี ไม่ถูกต้อง
ตามข้อ 32 วรรคหนึ่ง ให้องค์คณะส่งบันทึกข้อตกลง หรือสัญญา
ประนีประนอมยอมความนั้นให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาทในส่วนที่มีเหตุไม่ถูกต้องนั้นเสียใหม่
- **วรรคสอง** เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรค
หนึ่งแล้ว ความยังคงปรากฏแก่องค์คณะว่าผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าว
ไม่ถูกต้องตามข้อ 32 วรรคหนึ่ง ให้องค์คณะดำเนินการตามข้อ 32 วรรคสอง
หรือข้อ 34 แล้วแต่กรณี โดยอนุโลม

๒. ความสมัครใจของคู่กรณี (Principle of Voluntary)

๒.๑ สมัครใจที่จะริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ย

๒.๒ ความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ย

๒.๓ ความสมัครใจที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป

๒.๔ ความสมัครใจที่จะยอมรับผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๒.๑ ความสนใจที่จะริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- **มาตรา 66/4 วรรคหนึ่ง** ในเวลาใด ๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีอาจร่วมกันยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำขอและคู่กรณีฝ่ายอื่นตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในกรณีเช่นนี้ ถ้าองค์คณะพิจารณาพิพากษาเห็นสมควรและประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณี เห็นชอบให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี นั้นได้ สำหรับคู่กรณีที่ไม่ได้ตกลงให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศาลอาจดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปก็ได้

เจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติ

- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การใกล้เคียงข้อพิพาทเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คู่กรณีมีทางเลือกในการระงับข้อพิพาททางปกครองได้อีกทางหนึ่งสมควรเพิ่มบทบัญญัติให้ศาลปกครองมีอำนาจใกล้เคียงข้อพิพาทในคดีปกครองภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ข้อพิพาททางปกครองยุติลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น **ด้วยความสมัครใจของคู่กรณี** และรักษาไว้ซึ่งสัมพันธที่ดีระหว่างกัน ตลอดจนส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลปกครองมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 7

- **ข้อ 7** การใกล้เคียงข้อพิพาทให้ดำเนินการโดยยึดถือความสมัครใจและความไว้วางใจของคู่กรณีที่มีต่อกัน
- **ข้อ 12** ในเวลาใด ๆ นับแต่มีการฟ้องคดีต่อศาลจนถึงวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง คู่กรณีที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจริเริ่มให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยยื่นคำขอต่อศาลนั้น เพื่อให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ในการนี้ คู่กรณีอาจยื่นคำขอร่วมกันกับคู่กรณีอื่นที่ประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือยื่นหลักฐานเป็นหนังสือที่แสดงความตกลงหรือยินยอมของคู่กรณีอื่นที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อศาลด้วยก็ได้
- **ข้อ 13 วรรคหนึ่ง** เมื่อได้รับคำขอตามข้อ 12 แล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนตรวจสอบสำนวนและคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้าเห็นว่าเป็นคดีที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เป็นกรณีที่ไม่มีลักษณะ ต้องห้ามมิให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และเป็นกรณีที่ศาลรับไว้พิจารณาแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนแจ้งคู่กรณีอื่นที่ไม่ได้ร่วมกันยื่นคำขอตามข้อ 12 ทราบ และให้แจ้งความประสงค์หรือยืนยันความประสงค์ แล้วแต่กรณี เป็นหนังสือที่แสดงความตกลงหรือยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือไม่ ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๒.๒ ความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท

- **ข้อ 14 วรรคหนึ่ง** ให้องค์คณะตรวจสอบและคำขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ถ้าเห็นว่าเป็นคดี ที่อาจจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เป็นกรณีที่ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งมีคู่กรณีพิพาทกันมากกว่าหนึ่งฝ่ายได้แสดง ความตกลงหรือยินยอมให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และองค์ คณะเห็นสมควรให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้องค์คณะเสนอ ผู้รับผิดชอบราชการศาล เพื่อพิจารณาต่อไปโดยเร็ว

๒.๓ ความสมัครใจที่จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป

- **มาตรา 66/9** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองสิ้นสุดลง เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้
 - (1) มีการถอนคำฟ้องโดยศาลอนุญาตให้ถอนคำฟ้องได้ หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีนั้นจากสารบบความโดยเหตุอื่น
 - (2) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จในประเด็นแห่งคดีทั้งหมดหรือบางส่วนตาม มาตรา 66/10
 - (3) คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ประสงค์ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป
 - (4) องค์กรพิจารณาพิพากษามีคำสั่งให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง เมื่อตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ไม่อาจสำเร็จได้ เป็นการประวิงคดี เป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๒.๕ ความสนใจที่จะยอมรับผลของการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท

- **มาตรา 66/10** ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองสำเร็จและทำให้ประเด็นแห่งคดีเสร็จสิ้นไปทั้งหมด ให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาไปตามนั้น หากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททำให้คดีเสร็จสิ้นไปบางส่วน ให้ศาลจดยางานแสดงข้อความแห่งข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเหล่านั้นไว้ แล้วให้ศาลพิจารณาประเด็นข้อพิพาทที่ตกลงกันไม่ได้ต่อไป และนำมารวมพิพากษากับข้อพิพาทที่ตกลงกันได้ ไปในคราวเดียวกัน

ความสมัครใจที่จะยอมรับผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (ต่อ)

- **ข้อ 31 วรรคหนึ่ง** ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จและทำให้ประเด็นแห่งคดีเสร็จสิ้นไปทั้งหมดหรือบางส่วน ให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทร่วมกันทำบันทึกข้อตกลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นหนังสือโดยลงลายมือชื่อต่อหน้าผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- **วรรคสอง** กำหนดว่า บันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจตกลงกัน ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผู้ช่วยเหลือในการจัดทำก็ได้
- **วรรคสาม** กำหนดว่า เมื่อคู่กรณีได้ทำบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรายงานผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทพร้อมเสนอบันทึกข้อตกลงหรือสัญญา ประนีประนอมยอมความดังกล่าวต่อองค์คณะเพื่อพิจารณาต่อไปโดยเร็ว

๓. ความไว้วางใจของคู่กรณี (Rule of Confidentiality)

การยึดถือความไว้วางใจ
ของคู่กรณีที่มีต่อกัน

มาตรการทางกฎหมาย

การยึดถือความไว้วางใจของคู่กรณีที่มีต่อกัน

- **ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 7** การใกล้เคียงข้อพิพาทให้ดำเนินการโดยยึดถือความสมัครใจและความไว้วางใจของคู่กรณีที่มีต่อกัน

การคุ้มครองไม่ให้เปิดเผยหรืออ้างอิงข้อมูลที่เกิดขึ้นในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- **มาตรา 66/8 วรรคหนึ่ง ห้ามมิให้**คู่กรณีที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตุลาการศาลปกครอง ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือบุคคลอื่นใด **นำเรื่องดังต่อไปนี้**ไปเปิดเผยหรืออ้างอิง หรือนำสืบเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล หรือเพื่อดำเนินการอื่นใด ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ
 - (๑) ความประสงค์หรือความยินยอมของคู่กรณีในการขอเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
 - (๒) ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการระงับข้อพิพาทของคู่กรณีในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
 - (๓) การยอมรับหรือข้อความที่กระทำโดยคู่กรณีในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
 - (๔) ข้อเท็จจริงที่คู่กรณีนำมาใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
 - (๕) เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การคุ้มครองไม่ให้เปิดเผยหรืออ้างอิงข้อมูลที่เกิดขึ้นในกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาท (ต่อ)

- **มาตรา 66/8 วรรคสอง** ข้อมูลที่เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาทอื่นนอกจากข้อมูลตามวรรคหนึ่ง อาจเปิดเผยหรืออ้างอิงได้ ตามที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด
- **วรรคสาม** พยานหลักฐานใดที่ใช้ในการใกล้เคียงข้อพิพาท หากเป็นพยานหลักฐานที่น่าสืบได้อยู่แล้วในกระบวนการอนุญาตตุลาการ กระบวนการพิจารณาของศาล หรือการดำเนินการอื่นใด โดยอาศัยอำนาจ ตามกฎหมาย ย่อมไม่ต้องห้ามตามความในวรรคหนึ่ง
- **วรรคสี่** ห้ามมิให้อนุญาตตุลาการ ศาล หน่วยงานทางปกครอง หรือบุคคลอื่นได้รับฟังหรือนำข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการฝ่าฝืนมาตรานี้ไปใช้ประโยชน์

การให้คู่กรณีร่วมใกล้เคียงซื้อพินาทด้วยตนเอง

- **ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 27 วรรคหนึ่ง** ในการดำเนินการใกล้เคียงซื้อพินาท คู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการใกล้เคียงซื้อพินาท **ต้องร่วมการใกล้เคียงซื้อพินาทด้วยตนเอง** เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่น คู่กรณีนั้นอาจให้ตัวแทนหรือผู้แทนที่มีอำนาจตัดสินใจและมีอำนาจทำความตกลงร่วมการใกล้เคียงซื้อพินาทแทนได้
- **วรรคสอง** เพื่อประโยชน์ในการใกล้เคียงซื้อพินาท ผู้ใกล้เคียงซื้อพินาทอาจอนุญาตให้ตัวแทน ทนายความ ที่ปรึกษาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการใกล้เคียงซื้อพินาทหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งร่วมการใกล้เคียงซื้อพินาทด้วยก็ได้

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อหน้าคู่กรณี

- **ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 28** ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อหน้าคู่กรณีที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท**ทุกฝ่าย** เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจกำหนดให้เฉพาะคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่ง**อยู่**ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใน**ช่วงเวลาหนึ่งเป็นการชั่วคราวก็ได้** แต่ต้องแจ้งถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเช่นว่านั้นให้คู่กรณีอื่นที่มีได้ร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งนั้นทราบด้วย

๔. ความเป็นกลางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Principle of Impartiality)

๔.๑ ความเป็นกลางของศาล

๔.๒ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

๔.๓ การทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย

๔.๑ ความเป็นกลางของศาล

- **ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯ ข้อ 10** ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ศาลดำเนินการด้วยความเป็นกลางและปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่

๔.๒ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

- คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

มาตรา 66/4 วรรคสาม ให้ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น แล้วแต่กรณี แต่งตั้งตุลาการศาลปกครองซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบคดีในสำนวนคดีนั้น ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความรู้ความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมของตุลาการศาลปกครองผู้นั้น

การคัดค้านและการถอนตัว

- **มาตรา 66/6 วรรคสอง** ให้นำความในมาตรา 63 มาใช้ บังคับแก่การคัดค้านและการถอนตัวของตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยอนุโลม
(**มาตรา 63 วรรคหนึ่ง** ตุลาการศาลปกครองในองค์คณะ พิจารณาพิพากษาหรือผู้แถลงคดีปกครองอาจถูกคัดค้านได้ ตามเหตุแห่งการคัดค้านผู้พิพากษาที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรวมทั้งเหตุอื่นใดอันมีสภาพ ร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเสียหาย ยุติธรรม)

การคัดค้านและการถอนตัว (ต่อ)

- **ข้อ 19** ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่ การคัดค้านและการถอนตัวของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามมาตรา 66/6 วรรคสอง ให้นำความในมาตรา 63 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
- **ข้อ 20 วรรคหนึ่ง** เมื่อมีเหตุที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจถูกคัดค้านได้ คู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อผู้รับผิดชอบราชการศาลได้ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง แต่ต้องไม่ช้ากว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่คู่กรณีนั้นทราบถึงเหตุที่จะคัดค้าน
- **วรรคสอง** ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลแจ้งการคัดค้านต่อผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททราบ และให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลชี้ขาดเกี่ยวกับคำคัดค้านนั้นโดยเร็ว คำชี้ขาดของผู้รับผิดชอบราชการศาลให้เป็นที่สุด

การคัดค้านและการถอนตัว (ต่อ)

- **ข้อ 21** เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านเกิดขึ้นแก่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคนใด ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเองจะยื่นคำบอกกล่าวต่อผู้รับผิดชอบราชการศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีนั้นก็ได้ การที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทถอนตัวไม่ถือว่าเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามเหตุแห่งการคัดค้านนั้น
- **ข้อ 22** เมื่อความปรากฏแก่ผู้รับผิดชอบราชการศาลว่าผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคนใดมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านได้ ไม่ว่าจะโดยคู่กรณีที่เข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยกเหตุขึ้นคัดค้าน หรือโดยการบอกกล่าวของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลสั่งให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง และแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอื่นปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสำนวนนั้นแทน

๔.๓ การทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย

- **มาตรา 66/6** ตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติในการปฏิบัติหน้าที่
- **ระเบียบฯ ข้อ 8** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องไม่เป็นการสร้างหรือเพิ่มความขัดแย้งหรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างคู่กรณี

การทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย (ต่อ)

- **ข้อ 26** ก่อนเริ่มทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแจ้งคู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททราบถึง **แนวทาง ขั้นตอน และระยะเวลา** การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท **สิทธิและหน้าที่** ของคู่กรณี ตลอดจน **บทบาทหน้าที่** ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- **ข้อ 28** ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาท **ต่อหน้า** คู่กรณีที่เกี่ยวข้องในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท **ทุกฝ่าย** เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจกำหนดให้เฉพาะคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่งอยู่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในช่วงเวลาหนึ่งเป็นการชั่วคราวก็ได้ แต่ต้องแจ้งถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเช่นนั้นให้คู่กรณีอื่นที่มีได้ร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งนั้นทราบด้วย
- **ข้อ 31 วรรคสอง** บันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจตกลงกันให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผู้ช่วยเหลือในการจัดทำก็ได้

การทำหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย (ต่อ)

- **มาตรา 66/9** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองสิ้นสุดลง เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ ... (4) **องค์คณะ**พิจารณาพิพากษามีคำสั่งให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง เมื่อตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ไม่อาจสำเร็จได้ เป็นการประวิงคดี เป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- **ข้อ 34 วรรคหนึ่ง** ในกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ไม่อาจสำเร็จได้ เป็นการประวิงคดี เป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรายงานองค์คณะโดยเร็ว
- **วรรคสอง** เมื่อองค์คณะได้รับรายงานของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งแล้วเห็นว่ามีกรณีตามที่รายงาน ให้องค์คณะพิจารณามีคำสั่งให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง

๕. ความมีประสิทธิภาพของการพิจารณาคดี และการบริหารจัดการคดี

(Principle of Judicial Efficiency)

๕.๑ การส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

๕.๒ การให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีระยะเวลาที่กระชับและชัดเจน

๕.๓ การไม่ให้กระทบในทางเสียหายต่อการพิจารณาพิพากษาคดี

๕.๔ การให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินไปโดยเรียบร้อย

๕.๑ การส่งเสริมให้ฝ่ายปกครองเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

- **มาตรา 66/2 วรรคสอง** ในกรณีที่มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่ง เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สิน คณะรัฐมนตรี อาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคู่กรณีต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังหรือหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลตามกฎหมายด้วยก็ได้

๕.๒ การให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีระยะเวลา ที่กระชับและชัดเจน

- **มาตรา 66/5** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วภายในระยะเวลาที่ตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกำหนด โดยต้องไม่ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นล่าช้าออกไปโดยไม่สมควร
- **ระเบียบฯ ข้อ 9** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและให้เสร็จโดยเร็ว และต้องไม่ให้มีผลเสียหายต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง หรือมีผลเป็นการประวิง หรือเป็นอุปสรรคให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องล่าช้าออกไปโดยไม่สมควร

การให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีระยะเวลาที่ กระชับและชัดเจน (ต่อ)

- **ข้อ 24 วรรคหนึ่ง** ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นผู้กำหนดแนวทาง ขั้นตอน และ ระยะเวลาการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่เห็นสมควรซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครั้งแรก โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความประสงค์ของคู่กรณี การปฏิบัติต่อคู่กรณีอย่างเป็นธรรม และการระงับข้อพิพาทได้ด้วยความเร็ว
- **วรรคสอง** ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจให้ขยายระยะเวลาดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งออกไปได้ตามที่ เห็นสมควร

๕.๓ การไม่ให้กระทบในทางเสียหายต่อการ พิจารณาพิพากษาคดี

- **มาตรา 66/5** การไต่ถามข้อพิพาทต้องดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วภายในระยะเวลาที่ตุลาการศาลปกครองผู้ไต่ถามข้อพิพาทกำหนด โดยต้องไม่ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นล่าช้าออกไปโดยไม่สมควร
- **ระเบียบฯ ข้อ 9** การไต่ถามข้อพิพาทต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและให้เสร็จโดยเร็ว และต้องไม่ให้มีผลเสียหายต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง หรือมีผลเป็นการประวิงหรือเป็นอุปสรรคให้การพิจารณาพิพากษาคดีต้องล่าช้าออกไปโดยไม่สมควร
- **ข้อ 11** การไต่ถามข้อพิพาทให้ดำเนินการแยกต่างหากจากการพิจารณาพิพากษาคดี โดยจัดให้มีสำนวนและสารบบสำนวนไต่ถามข้อพิพาทแยกต่างหากจากสำนวนคดีและสารบบคดีของศาล

การไม่ให้กระทบในทางเสียหายต่อการพิจารณา พิพากษาคดี (ต่อ)

- **มาตรา 66/9** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครองสิ้นสุดลง เมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้ (4) องค์กรพิจารณาพิพากษามีคำสั่งให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสิ้นสุดลง เมื่อตุลาการศาลปกครองผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ไม่อาจสำเร็จได้ เป็นการประวิงคดี เป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- **ระเบียบฯ ข้อ 34 วรรคหนึ่ง** ในกรณีที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไปนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ไม่อาจสำเร็จได้ เป็นการประวิงคดี เป็นการฝ่าฝืน หรือเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรายงานองค์กรโดยเร็ว

การไม่ให้กระทบในทางเสียหายต่อการพิจารณา พิพากษาคดี (ต่อ)

- **มาตรา 66/7** แนวทาง ความเห็นชอบ คำสั่ง หรือการดำเนินการใด บรรดาซึ่งกระทำลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยประธานศาลปกครองสูงสุด อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการศาลปกครอง ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท องค์กรคณะพิจารณาพิพากษา หรือตุลาการเจ้าของสำนวนที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ไม่อาจอุทธรณ์ได้
- **มาตรา 66/11 วรรคหนึ่ง** ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ซึ่งพิพากษาตามการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเด็นแห่งคดี ที่เสร็จสิ้นไป ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ตามมาตรา 66/10 เว้นแต่ในเหตุ ดังต่อไปนี้ (๑) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล (๒) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (๓) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามีได้เป็นไปตามข้อตกลงในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- **วรรคสอง** การอุทธรณ์คำพิพากษาของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ยื่นต่อศาลที่มีคำพิพากษาภายในกำหนด สามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษา

๕.๔ การให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินไป โดยเรียบร้อย

- **ระเบียบฯ ข้อ 30** เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินไปโดยเรียบร้อย ผู้รับผิดชอบราชการศาลอาจออกข้อกำหนดทั่วไปเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลนั้น

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง

ยุติด้วยดี

ถูกกฎหมาย

เรียบง่าย

ได้ผลเร็ว

ตอบปัญหา

สิ้นสุดการนำเสนอ

ขอขอบคุณ